

СТАНОВИЩЕ

на доц. д-р Гена Георгиева Пенкова, д.м.

за дисертационния труд на **Кичка Димитрова Трендафилова** на тема
„Подобряване качеството на живот при деца с термична травма”

Със заповед Р-109-66/06.03.2024 г. на проф. д-р СВЕТОСЛАВ ГЕОРГИЕВ, д. м. - Ректор на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов - Варна” съм избрана за член на Научното жури и съгласно Протокол №1/08.02.2024 г. съм определена за изготвяне на становище по процедурата за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“ по докторска програма „Управление на здравните грижи”, област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт. професионално направление 7.4 „Обществено здраве“, с кандидат **Кичка Димитрова Трендафилова**, докторант в редовна форма на обучение в Медицински Университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна.

Кратки биографични данни и кариерно развитие на докторантката

Кичка Димитрова Трендафилова е родена на 07.05.1974 г. в гр. Добрич. Преминала е през всички етапи на академично образование за здравни кадри: полувисше образование за медицинска сестра (1992-1996); „Бакалавър“ (1998-2001) и „магистър“ (2010-2012) по специалността „Управление на здравните грижи“; магистър по специалността „Обществено здравеопазване“ (2002-2004) в Медицински университет-Варна. От м. януари 2020 г. е зачислена в редовна докторантура в катедра „Здравни грижи“, Факултет „Обществено здравеопазване” на МУ – Варна. През 2023 г. е придобила специалност „Болнична хигиена (превенция и контрол на инфекциите)“.

Докторантката **Кичка Димитрова** има богат професионален опит като медицинска сестра и старша медицинска сестра в различни лечебни структури в гр. Варна. Най-продължително работи в клиниката по термична травма, пластично-възстановителна и естетична хирургия в Многопрофилна болница за активно лечение-Варна към Военно-медицинска академия-София (2003-2022). От 2022 г. и до настоящия момент заема длъжността „старша медицинска сестра“ в отделение по гастроентерология към Специализираната болница за активно лечение на онкологични заболявания „Д-р М.А. Марков – Варна“.

Преподавателският ѝ опит включва провеждане на учебни практически занятия и ръководство на преддипломен стаж на студентите от специалност „Медицинска сестра“ във Факултета по обществено здравеопазване на МУ-Варна. Участвала в редица научни прояви със собствени изяви и като съавтор. Владее английски и руски език на средно ниво и има добра компютърна подготовка.

Обща характеристика на дисертационния труд и неговата актуалност

Дисертационният труд съдържа общо 207 страници, от които 160 основен текст и 40 страници библиография и 5 приложени въпросници за събиране на първичните данни. Основният текст е структуриран в пет глави: 1. Литературен обзор – актуалност на проблема; 2. Цел, задачи, материал и методика на проучването; 3. Резултати и обсъждане; 4. Практически подходи за оптимизиране на сестринските грижи при деца, претърпели термична травма; 5. Изводи, предложения и приноси. Библиографският списък включва 200 литературни източници, от които 78 на кирилица и 122 на латиница.

Актуалност на дисертационния труд. Докторантката е насочила своя научен интерес към важен в практическо отношение проблем, актуалността на който е обоснована добре в краткото въведение. Термични травми са придружени с изключително сериозни здравни, психологични и социални проблеми, които са най-значими при децата. Медицинските сестри се намират в най-тясна връзка с пострадалото дете и семейството и имат многообразни функции и отговорности по време на стационарното лечение и през възстановителния процес. Ето защо разработването на научнообосновани практически подходи за поведението на сестрите е изключително важно за подобряване качеството на живот на децата претърпели термична травма.

Оценка на структурните части на дисертационния труд

1. Оценка на литературния обзор. В четири последователни структурни части се разглеждат: историческите аспекти на научните познания в областта на термичната травма и развитието на пластичната хирургия; основните аспекти на термичната травма; характеристиките на термичната травма при деца и сестринските дейности и грижи при термична травма. Отделено е достатъчно внимание на раздела за компетентностите и дейностите на медицинските сестри при термична травма чрез представяне на примери за добри практики в редица страни (Израел, САЩ, Великобритания, Франция, Индия и др.). На този фон докторантката оценява критично нормативната база в България, регламентираща грижите при изгаряния в България. Обзорът е в обем от 70 стандартни страници (над 40% от основния текст), но макар и превишаващ препоръките за такъв вид научен труд, той предоставя богата информация и комплексен подход към различните аспекти на развитието на научните познания и практики, свързани с изгарянията, които са напълно валидни и при деца. В заключителната част са оформени 10 извода от литературния обзор.

2. Оценка на методологията на проучването. Целта на проучването е формулирана ясно и точно: „*Да се анализира организацията на здравните грижи при деца, претърпели*

термична травма и да се идентифицират предизвикателствата пред текущата практика и потенциалните области на промяна за подобряване на качеството на живот във възстановителния период.“

За постигане на тази цел са формулирани **седем задачи**, две от които имат конкретна приложна насоченост: да се проучат възможностите за внедряване на иновативни модели и да се предложат подходи за подобряване на сестринските грижи във възстановителния период за оптимизиране на качеството на живот при деца, претърпели термична травма.

Формулирани са **5 работни хипотези**, две от които са оформени като нулеви хипотези.

Добро впечатление прави подробното представяне на **методиката на проучването**. Дизайнът на проучването осигурява комплексен медико-социологичен подход към изследвания проблем чрез съчетаване на **теоретично проучване и емпирично изследване във вид на дълбочинно интервю и количествени социологически подходи**. Обхванати са общо **314 лица в 5 групи: дълбочинно интервю** сред 10 родители на деца, претърпели термична травма със засягане на повече от 20% кожна повърхност; **пряка индивидуална анкета** сред 172 родители на деца, претърпели термична травма, 61 медицински специалисти от специализирани болнични структури за лечение на изгаряния и 57 педагози и медицински сестри от детски заведения; **стандартизирано интервю** с 14 експерти-медицински специалисти, ръководители на структури за лечение на изгаряния. Добре са формулирани критериите за включване и изключване на лицата в съответните групи. Набирането на първичните данни е осъществено с авторски въпросници, приложени към дисертационния труд. Добре е представена организацията на проучването в 5 последователни етапи (м. март 2020 г. – м. януари 2024 г.).

Бележката ми към тази глава е посочване на някои статистически методи, които практически не са използвани поради спецификата на първичните данни, включващи само качествени номинални и ординални променливи (напр. възраст, трудов стаж и др. са представени на ординална скала и не може да се изчислява на коефициент на корелация на Пийрсон).

3. Оценка на глава III “Резултати и обсъждане”. Тази глава е в обем от 52 страници и заема централно място в дисертационния труд. Резултатите са представени чрез подходящи таблици и добре изработени графики. В тълкуването на данните личи влиянието на продължителния близо 20-годишен стаж на докторантката в клиника, където са лекувани много деца с термични травми. Това ѝ позволява да анализира задълбочено отговорите на изследваните групи лица и да формулира правилно съответни изводи и заключения.

Най-ценната част в тази глава е анализът на резултатите от дълбочинното интервю, които са подкрепени с добре подбрани цитати от отговорите на 10-те респонденти.

Обсъждането на резултатите е представено главно чрез заключенията на самата докторантка. Липсват сравнения с резултати от други проучвания. Не са представени статистически

доказателства за наличие или липса на достоверни различия в мненията на отделните групи изследвани лица (напр. родители, медицински сестри, педагози). Има разминаване между приложените на практика статистически методи и посочените в методиката на проучването. На много места в дисертацията при оценката на коефициента на контингенция се повтаря фразата „Коефициентът може да бъде приет за статистически надежден ($p=0,000<\alpha=0,05$), предвид това, че *изчисленото гранично равнище на заетост* “. Ясно е, че думата „заетост“ няма място тук и вероятно е правописна грешка.

Оценка на глава IV. Тази глава отразява **практическите подходи за оптимизиране на сестринските грижи при деца претърпели термична травма**. Разработената от докторантката **Организационна рамка** представя в логична последователност 15 основни стъпки в наблюдението, лечението и необходимата подкрепа за засегнатите деца по време на възстановителния период с фокус върху възможностите за оптимизиране на сестринските грижи. Това позволява персонализиране на грижите в зависимост от специфичните нужди на всяко дете.

На основата на организационната рамка докторантката представя **основни насоки за подобряване на организацията и ефективността на здравните грижи при деца с термична травма**. Използван е общопризнатият **концептуален модел на Аведис Донабедиан**, който предоставя работна рамка за изследване на здравните услуги и оценка на качеството на здравната помощ. Според този модел информацията за качеството на здравната помощ може да бъде извлечена от три категории: **структура, процес и резултати**.

Структурата описва контекста, в който се предоставя здравната помощ, физическите и организационните характеристики на организацията и инфраструктурата, в която се предоставят здравните грижи. **Процесът** описва това, което се прави при предоставянето и получаването на здравни грижи (дейностите на пациентите в търсене и получаване на здравна помощ и дейностите на изпълнителите на здравна помощ). **Резултатите** отразяват ефектите на здравната помощ върху здравния статус на пациентите - в конкретната ситуация това означава ефектите върху подобряването на качеството на живот на децата с термична травма.

В три всеобхватни таблици докторантката представя своите виждания за дейностите и компонентите, които могат да допринесат за оптимизиране на структурата, процеса и резултатите при оказване на качествени грижи на децата с термична травма по време на възстановителния период. Това е най-значимия принос на дисертационния труд. Приносен характер има и разработеният **SWOT анализ**, в който добре са очертани силните и слаби страни, възможностите и заплахите по отношение на оптимизирането на здравните грижи и структурите за лечение на термична травма в България. Предложен е и модел на Контролен лист за оценка и проследяване на възстановителния период на деца след термична травма.

5. Оценка на глава V. На основата на проведеното проучване докторантката е формулирала **10 извода**. Препоръчително е в изводите изрично да се подчертава кои от предполагаемите хипотези се потвърждават или отхвърлят. Приемам принципно посочените от докторантката 7 приноси с теоретичен и 7 с практико-приложен характер, но считам че техният брой би могъл да бъде намален чрез окрупняване на някои формулировки.

Авторефератът не отразява добре съдържанието на две от основните глави в дисертационния труд. Наблюдават се различия в начина на подреждане и представяне на данните в самата дисертация и в автореферата, в който резултатите са представени само в проценти, без статистически доказателства за зависимости и за достоверност на различията. От глава IV в автореферата липсва най-съществената част – дейностите и компонентите за оптимизиране на модела „структурата – процес – резултати“, които са добре описани в дисертацията.

Препоръчвам на докторантката в бъдеще да не подценява такива на пръв поглед технически въпроси като правопис, пунктуация и стил на изразяване. Вместо понятието „грижа“ по-правилно е да се ползва „грижи“.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният дисертационен труд е посветен на актуален проблем. Отличава се с комплексен подход и стремеж за внедряване на иновативни практики в грижите за децата, претърпели термична травма. Дисертацията съдържа теоретични и приложни приноси. Организацията и провеждането на проучването са лично дело на докторантката. Като цяло дисертационният труд **„Подобряване качеството на живот при деца с термична травма“** отговаря на изискванията на Закона и Правилника за развитие на академичния състав в Р България и на Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет-Варна. Оценявам положително вложения труд от докторантката за разкриване на пътища за оптимизиране на здравните грижи за децата, претърпели термична травма. Давам своята подкрепа и ще гласувам положително за присъждане на образователната и научна степен **„Доктор“ на Кичка Димитрова Трендафилова** по научната специалност **„Управление на здравните грижи“**.

10.05.2024 г.

Гр. Плевен

Изготвил становището:

Доц. д-р Гена Георгиева Пенкова, д.м.

Заличено на основание чл. 5, §1, б. „В“ от Регламент (ЕС) 2016/679
--